

החוק להסדרת העיסוק בהדברה תברואית, התשע"ו-2016 – מידע למדבירים

בפברואר 2016 קיבלה הכנסת את **חוק הסדרת העיסוק בהדברה תברואית, התשע"ו-2016**. החוק יחליף את ההסדרה הקיימת לעיסוק בהדברה, הנשענת על תקנות רישוי עסקים (הדברת מזיקים), התשל"ה-1975 (במסמך זה – "התקנות").

החוק ייכנס לתוקף ("יום התחילה") ב-1 ביוני 2016 (כ"ד באייר התשע"ו), אבל יש בו הוראות מעבר אשר יחילו בצורה הדרגתית חלק מההסדרים הקבועים בו, עד לשלוש שנים מיום התחילה.

מסמך זה נועד לתת למדבירים בעלי היתר הדברה מידע רלוונטי בנושא דרישות החוק החדש וההסדרים ההדרגתיים שבו. יצוין כי מדובר במסמך-עזר בלבד אשר לא מקיף את כל הוראות ודרישות החוק, ממדבירים ובכלל, ועל המדבירים לקרוא את נוסח החוק עצמו אשר מחייב במלואו. בכוונת המשרד להמשיך ולהעביר מידע למדבירים ככל הניתן ועם המשך ההיערכות לכניסת החוק. יובהר כי בכל מקרה של סתירה בין הוראות החוק לבין מסמך זה, יחולו הוראות החוק.

תוכן העניינים

3.....	עיקרי החידושים בחוק	
3.....	כללי	
3.....	בעלי תפקידים חדשים	•
3.....	קביעת רשימה של מזיקים לאדם	•
3.....	הטלת חובה על מזמין עבודת הדברה	•
3.....	רישוי והכשרה	
3.....	חובת רישיון לכל מי שעוסק בהדברה	•
4.....	קביעת סוגי רישיונות חדשים	•
5.....	תוקפו של הרישיון	•
5.....	חובת הכשרה וניסיון	•
5.....	חובות ואמות מידה מקצועיות	
6.....	איסור על התחזות למדביר	•
6.....	חובות ואיסורים שיחולו על מדביר	•
6.....	עקרונות למניעה ולשימוש הדרגתי	•
6.....	הטלת אחריות על "מפעיל"	•
7.....	חובת השתתפות בהשתלמויות	•
7.....	חובת דיווח	•
7.....	הוראות הרשם	•
7.....	פיקוח ואכיפה	
7.....	ממונה הגנת הסביבה	•
7.....	מפקחי המשטרה הירוקה	•
7.....	עבירות פליליות	•
7.....	עיצומים כספיים	•
8.....	הוראות שיכנסו באופן הדרגתי ("הוראות מעבר")	
8.....	לעניין מתן רישיונות לבעלי היתר הדברה בתוקף	•
8.....	לעניין העסקת עובדי הדברה	•
9.....	הכשרה ומבחנים	•

עיקרי החידושים בחוק

כללי

- **בעלי תפקידים חדשים – "הרשם"**, או ממלאי מקומו – בעל התפקיד המרכזי, שבידיו רוב הסמכויות ליישום החוק. לתפקיד זה ימונה ראש אגף הדברה במשרד להגנת הסביבה וממלאי מקומו יהיו בעלי תפקידים אחרים באגף; **"המנהל"** אשר יוכל להטיל עיצום כספי (פירוט בהמשך); ו**"ממוני הגנת הסביבה"** עובדים במטה המשרד להגנת הסביבה ובמחוזות המשרד, או מפקחי רשות הטבע והגנים הלאומיים, אשר יהיו בעלי סמכות לבצע פעולות פיקוח על ביצוע החוק. מפקחי המשטרה הירוקה יהיו מוסמכים אף הם לפקח ולאכוף אחר ביצוע הוראות החוק. בשבועות הקרובים ימונו ויוסמכו כל בעלי התפקידים על-ידי השר. בנוסף, תמונה **ועדה מיעצת לענייני מדברים** המורכבת מנציגי משרדי ממשלה שונים (הגנת הסביבה, בריאות וכלכלה ותעשייה), נציג ציבור ועוד שני משקיפים בעלי מומחיות בתחום ההדברה, אשר תייעץ לרשם במימוש סמכויותיו ואחריותו.
- **קביעת רשימה של מזיקים לאדם** – החוק קובע לראשונה (בתוספת הראשונה) רשימה של מזיקים תברואיים לאדם שלגביהם חלות הוראות החוק. בנוסף, **לגבי חלק מהמזיקים מופיעות נסיבות אשר רק בהתקיימן מותר למדביר לבצע פעולת הדברה לאותו מזיק, אלא אם התקבל אישור חריג מהרשם.**
- לדוגמה, את פשפש המיטה מותר למדביר להדביר רק כשהוא במבנה. אם יש צורך בביצוע פעולת הדברה של פשפש מיטה מחוץ למבנה – יש לבקש אישור חריג לפי הוראות החוק.
- אישור חריג יינתן בנסיבות חריגות המצדיקות זאת, ובכלל זה חשש ממשי להעברת מחלות, ובהתאם לאמות מידה שייקבע הרשם, לאחר שיתיעץ עם מספר גורמים, ובהם המדברים. בנושא זה נציין כי בשבועות הקרובים תישלח טיוטת מסמך אמות מידה להתייחסות המדברים.
- **הטלת חובה על מזמין עבודת הדברה** במקום שהוא בעליו, מחזיק בו או שהוא אחראי להזמנת פעולות הדברה באותו מקום מכוח תפקידו או לפי דין, **להעסיק מדביר מורשה**. חובה זו לא חלה בנוגע לדירות ומשרדים קטנים, בהם רשאי להדביר מדביר בדירות.

רישוי והכשרה

- **חובת רישיון לכל מי שעוסק בהדברה** –
  - מתן רישיון מדביר במקום היתר הדברה;
  - ביטול האפשרות לעבוד כעובד הדברה, או להעסיק עובד הדברה (למעט לפי החריגים המפורטים בחלק השני למסמך זה).

הדברה מוגדרת בחוק בתור "שימוש באמצעים כימיים להשמדה, לעיכוב התפתחות, לדחייה, להרחקה או לצמצום אוכלוסייה של מזיקים".

- לפי החוק, "**עיסוק בהדברה**" הוא כל אחד מאלה, בין שהוא נעשה בתמורה ובין שלא בתמורה:
- (1) ביצוע הדברה דרך עיסוק, לרבות באמצעות תכשיר הדברה המיועד לפי דין לשימוש הציבור הרחב;
  - (2) ביצוע הדברה בתכשיר הדברה שאינו מיועד לפי דין לשימוש הציבור הרחב, אף אם הוא נעשה באופן אקראי.

בנוסף, בעתיד יוכל השר להגנת הסביבה לקבוע בתקנות כי ביצוע פעולות מניעה או שימוש באמצעי טיפול מסוימים ייחשבו לעיסוק בהדברה.

• **קביעת סוגי רישיונות חדשים –**

רישיון מדביר בדירות – רישיון לבצע הדברה בדירה המשמשת למגורים או משרד ששטחו אינו עולה על 500 מ"ר, לרבות חצרים הצמודים להם, וברכוש משותף בבניין שיש בו לכל היותר 16 דירות או משרדים כאמור, ולמעט –

- (1) הדברה באיוד;
- (2) הדברה במוצרים מעובדים, לרבות במוצרי מזון מעובדים;
- (3) הדברת מזיקים המפורטים בתוספת השנייה לחוק (כיום מדובר בהדברת דבורת הדבש, טרמיטים, פשפש המיטה ותהלוכה האורן; בעתיד ייתכן שתעודכן הרשימה).

מותר למדביר בדירות **לסייע** למדביר במבנים ובשטח פתוח גם בביצוע פעולות הדברה נוספות, ובתנאי שהוא פועל בנוכחותו ובהשגחתו של מדביר המבנים והשטח הפתוח ובהתאם להנחיותיו. המדביר המסייע צריך למסור למדביר המסתייע העתק מהרישיון שלו, והמדביר המסתייע צריך לשמור אותו למשך 3 שנים מיום ביצוע ההדברה.

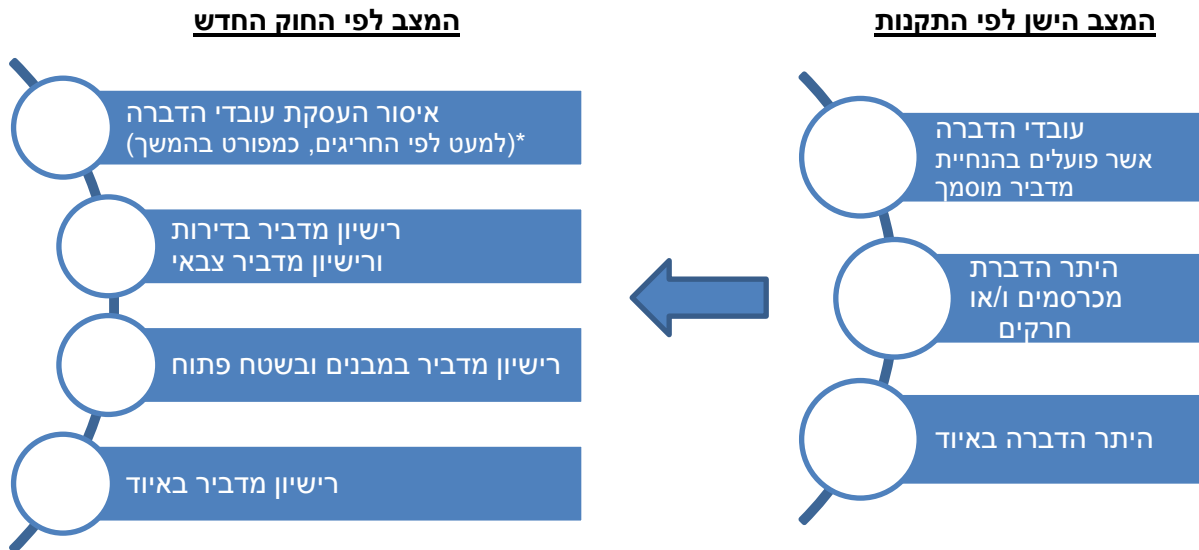
בעתיד יוכל השר להגנת הסביבה לקבוע סוגים נוספים של פעולות הדברה בעלות סיכון נמוך שמדביר בדירות יהיה רשאי לעסוק בהן, או שיהיה רשאי לעסוק בהן בהנחיית מדביר במבנים ובשטחים פתוחים.

רישיון מדביר צבאי – רישיון לבצע פעולות הדברה המותרות לבעל רישיון מדביר בדירות ובאותם המקומות, בתוספת מקומות נוספים שייקבעו ברישיון, והכול בשטחי מחנות צבא הגנה לישראל בלבד.

רישיון מדביר במבנים ובשטח פתוח – רישיון לבצע כל הדברה, למעט הדברה באיוד.

רישיון מדביר באיוד – רישיון לבצע כל הדברה (המותרת לפי החוק)

תרשים המתאר את השינוי בסוגי הרישיונות ובמדרגם

• **תוקפו של הרישיון יהיה לחמש שנים**, במקום שלוש שנים כיום. בקשה לחידוש יש להגיש 60 יום לפחות לפני תום תקופת תוקפו של הרישיון, בטפסים באתר האינטרנט, בצירוף מסמכים שיידרשו. הוראות בעניין זה והטפסים הנדרשים יפורסמו בחודשים הקרובים.

• **חובת הכשרה וניסיון** – נוסף על החובה לעבור בחינה שיערוך המשרד, תהיה חובה להשלים השתתפות בתכנית הכשרה (קורס), שתוכר על-ידי הרשם, לצורך קבלת רישיון מדביר. בנוסף, תהיה חובה לצבור ניסיון וכשירות (למעט לצורך קבלת רישיון מדביר בדירות ורישיון מדביר צבאי), כמפורט להלן:

- לצורך קבלת רישיון מדביר במבנים ובשטח פתוח, מדביר צריך יהיה להחזיק ברישיון מדביר בדירות למשך שנה לפחות, שבה גם עסק בפועל בהדברה בהתאם לרישיונו. ניתן יהיה להכיר בניסיון של מעל 5 שנים כעובד הדברה לקיצור התקופה האמורה, בתנאים הקבועים בחוק.
- לצורך קבלת רישיון מדביר באיוד, מדביר צריך יהיה להחזיק ברישיון מדביר במבנים ובשטח פתוח במשך שנה לפחות, שבה גם עסק בפועל בהדברה בהתאם לרישיונו.

חובות ואמות מידה מקצועיות

בחוק נקבעו שורה של חובות על מדביר ועל מפעיל וחובת עמידה בסטנדרטים מקצועיים. יפורטו להלן מספר דוגמאות –

- **איסור על התחזות למדביר בעל רישיון בכלל, ומסוג מסוים בפרט, וכן איסור על הטעיה בפרסומת למדביר.**

- **חובות ואיסורים שיחולו על מדביר, לדוגמה:**

- לשאת את הרישיון בעת ביצוע ההדברה, ולהציגו למזמין ההדברה, לפי דרישתו;
- למסור למזמין ההדברה לפני ביצועה מידע לעניין טיבה של ההדברה, ובכלל זה שם תכשיר ההדברה שנעשה בו שימוש, הסיכונים הכרוכים בהדברה, יעילותה והפעולות הנדרשות טרם ביצועה, במהלכה ובסיומה, בין השאר לפי ההוראות הקבועות בתווית התכשיר;
- לא לבצע הדברה אלא בתכשיר הדברה רשום, ובהתאם למטרות השימוש ולהוראות הקבועות בתווית התכשיר;
- לנקוט את כל האמצעים הדרושים למניעת פגיעה באדם ובסביבה, ובכלל זה בסביבה טבעית, במגוון הביולוגי, בבעלי חיים אחרים ובצומח, לרבות בערך טבע מוגן ובחיית בר מוגנת, טרם ביצוע ההדברה, במהלכה ובסיומה;
- לעשות שימוש באמצעים המתאימים ביותר להצלחת ההדברה, אשר פגיעתם באדם, בבעלי חיים אחרים ובסביבה קטנה ככל האפשר ואשר אין בהם כדי לגרום סבל מיותר למזיקים;
-
- לא לבצע הדברה בתחום גן לאומי או שמורת טבע בלא היתר לכך מאת מנהל הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים, לפי חוק גנים לאומיים;
- לאחר ביצוע ההדברה, לבדוק נוכחות מזיקים ואת הצלחת פעולת ההדברה, בין השאר באמצעות ניטור אם נדרש, ולבצע ככל הנדרש פעולות נוספות להשלמת ההדברה;
- לתעד את הפעולות שביצע טרם ביצוע ההדברה במהלכה ובסיומה, ובכלל זה את פעולות הניטור, למסור העתק מהתיעוד למזמין ההדברה ולשמור את התיעוד.

- **עקרונות למניעה ולשימוש הדרגתי באמצעים, לדוגמה:**

- איסור על ביצוע הדברה אם אין חשש למפגע או למטרד המצדיק זאת
- חובה לבחון האם ניתן להשתמש באמצעי מניעה וטיפול במקום לבצע הדברה. אם נמצא שניתן, חובה לייצע את מזמין ההדברה על כך, ואסור לבצע את ההדברה אלא אם לא ניתן, בנסיבות העניין, לנקוט באותם פעולות או אמצעים.

- **הטלת אחריות על "מפעיל" – לראשונה מוטלות חובות ואחריות על מפעיל, שהוא מי שמפעיל, דרך קבע, אדם אחר בביצוע הדברה, בין שהמפעיל הוא מדביר ובין שאינו מדביר, ובכלל זה מי שהוא בעלים או מנהל של עסק המציע לציבור שירותי הדברה.**

שים ♥ – בהמשך יקבע השר בתקנות, חובות, הגבלות ותנאים נוספים שיחולו על מדביר או על מפעיל, בין היתר בנושאים של מתקנים וציוד נדרשים; מסירת מידע למזמין ויידוע הציבור שעלול להיות מושפע מביצוע ההדברה; אמצעים ופעולות שעל מדביר לנקוט טרם, במהלך ואחרי ביצוע הדברה; ותיעוד פעולות ושמירת מסמכים.

• **חובת השתתפות בהשתלמויות** – החוק קובע חובה של השתתפות מדביר בשתי השתלמויות, בתחום עיסוקו לפי רישיונו, בתקופת הרישיון. ההשתלמויות יבוצעו ע"י המשרד, או על ידי גורם חיצוני שיוכר ע"י הרשם. הרשם רשאי להורות למדביר להשתתף בהשתלמות מסוימת. השתתפות בהשתלמויות תהיה תנאי ברישיון ותנאי לחידוש הרישיון.

• **חובת דיווח** – מדביר חייב לדווח לרשם, למזמין פעולת ההדברה ולמפעיל, אם נודע לו על עניין הקשור בפעולת ההדברה שביצע, העלול לגרום לפגיעה בציבור או בסביבה. הוראה זו חלה גם על מפעיל, לגבי פעולת הדברה שבוצעה על-ידי מדביר הפועל מטעמו.

• **הוראות הרשם** – הרשם רשאי לתת למדביר או למפעיל הוראות לביצוע פעולות מסוימות בעניין מזיקים מסוימים, ובכלל זה שימוש באמצעי הדברה או הימנעות משימוש בהם, פעולות שיש לבצע טרם ביצוע הדברה, במהלכה ובסיומה. הרשם יכול גם לתת הוראות כאמור לכלל המדבירים או המפעילים, או לסוג מסוים של מדבירים או מפעילים. הוראות כלליות כאלו ישלחו בדוא"ל למדבירים או המפעילים הרלוונטיים ויפורסמו באתר האינטרנט של המשרד. **חלה חובה לפעול לפי הוראות הרשם.**

פיקוח ואכיפה

בחוק מגוון כלים לפיקוח ואכיפה אחר ביצוע הוראותיו –

• **ממונה הגנת הסביבה** – ימונו ממוני הגנת הסביבה אשר תהיינה להם סמכויות לצורך פיקוח על הוראות החוק.

• **מפקחי המשטרה הירוקה** – יוסמכו גם לעניין הפרות ועבירות לפי החוק.

• **עבירות פליליות** – נקבעו עבירות פליליות לשורה של מעשים אסורים לפי החוק.

• **עיצומים כספיים** – נקבעו עיצומים כספיים ביחס לשורה של הפרות על הוראות החוק. העיצום הכספי הינו אמצעי רגולטורי בהליך המנהלי, המעניק סמכות לעובד המשרד, הכפוף במישרין למנכ"ל ("המנהל" כהגדרתו בחוק) להטיל קנס כספי משמעותי על מי שמפר את הוראות החוק.

יתרונותיו של העיצום הכספי הם יעילות, זריזות, חסכון במשאבים ומידתיות בין המעשה לבין העונש. הטלת העיצום הכספי נבדלת מהטלת סנקציה פלילית בכך שהיא אינה מלווה בקלון חברתי הכרוך בהרשעה בפלילים, ואינה גוררת אחריה רישום פלילי.

הוראות שיכנסו באופן הדרגתי ("הוראות מעבר")

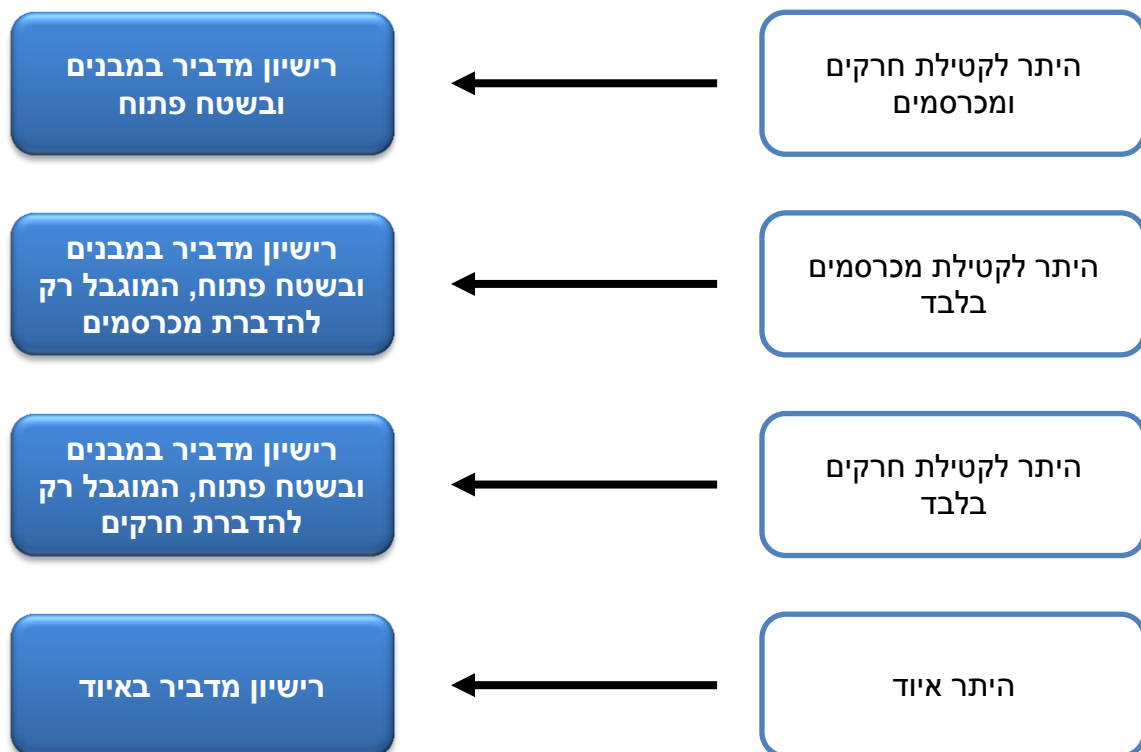
• לעניין מתן רישיונות לבעלי היתר הדברה בתוקף

מי שהיה ברשותו היתר בתוקף לפי התקנות בערב יום התחילה, יראו אותו כמי שיש בידו רישיון מדביר מתאים, לפי התרשים הבא. התוקף של הרישיון יהיה עד תום תקופת ההיתר שבידו או עד תום שלוש שנים מיום התחילה, לפי המאוחר, אלא אם כן הרישיון בוטל או הותלה קודם לכן.

במהלך התקופה הקרובה, יקבלו בעלי ההיתר את הרישיון המעודכן לפי החוק החדש, ולאחר מכן חידושו יהיה כבר לפי הוראות החוק החדש.

הרישיון לפי החוק החדש

ההיתר הנוכחי

• לעניין העסקת עובדי הדברה

מיום התחילה אסור יהיה להעסיק עובדי הדברה חדשים.

ובכלל, מותר יהיה להעסיק עובדי הדברה רק בהתאם לאחד מהחריגים הבאים (סעיף 58 לחוק):

1. למשך שלוש שנים מיום התחילה, מותר יהיה להעסיק כעובד הדברה רק את מי שכבר עבד כעובד הדברה ערב תחילתו של החוק (דהיינו עד ליום 31.05.2016).

2. מותר יהיה להעסיק עובדי הדברה שקבילו מהרשם **היתר מיוחד**.
הרשם רשאי יהיה לתת **היתר מיוחד** שיאפשר ביצוע פעולות הדברה מסוימות ופשוטות, בשני מקרים:

- מי שהועסק ערב יום התחילה ברשות מקומית כעובד הדברה במשך עשר שנים לפחות. ההיתר יחול כל עוד הוא עובד ברשות המקומית, אם לא בוטל קודם.
- מי שהועסק ערב יום התחילה כעובד הדברה במשך עשר שנים לפחות, ובתוך שבע שנים מיום התחילה הוא עשוי להגיע לגיל הפרישה (לגבר – 67 ; לאשה – 62), למשך שנה עד שבע שנים במצטבר לכל היותר.

♥ שים

- היתר מיוחד יינתן רק לאחר שיפורסם צו ע"י השר להגנת הסביבה, אשר יקבע את סוג פעולות ההדברה לגביהן אפשר יהיה לתת היתר מיוחד.
- הרשם ישקול מתן היתר מיוחד רק לעובד הדברה שהגיש לרשם בקשה להיתר מיוחד, בתוך שנה מפרסום הצו, שתכלול מידע ומסמכים המעידים על עבודתו וניסיונו בביצוע הפעולות.
- הרשם יהיה רשאי לבחון את בקיאותו של המבקש בביצוע עבודות כאמור טרם מתן ההיתר המיוחד.
- ייבדק רישומו הפלילי של עובד ההדברה, והוא יוכל לקבל היתר רק אם לא הורשע בעבירה פלילית אשר מפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לקבל היתר מיוחד.
- בשביל לקבל היתר מיוחד, עובד ההדברה צריך יהיה לקבל הנחיות לביצוע העבודות ממדביר בעל רישיון מתאים לפי החוק.

• הכשרה ומבחנים

לאחר יום התחילה יתקיימו בחינות לפי רשימת נושאי הבחינות ומתכונתן שיפרסם הרשם באתר האינטרנט של המשרד, לא יאוחר מ-4 חודשים מיום התחילה.

עד שתקבענה תקנות לעניין הכרה בתכנית הכשרה, ובכל מקרה לא יותר משלוש שנים מיום התחילה, לא תחול חובה של השלמת השתתפות בתכנית הכשרה (קורס). לאחר שתקבענה התקנות בעניין – תחול גם חובה להשלים השתתפות בתכנית הכשרה שהוכרה ע"י הרשם לפי התקנות.

מידע נוסף למדבירים יועבר בהמשך ע"י המשרד, עם התקדמות ההיערכות לכניסת החוק לתוקף ולאחר מכן. מידע נוסף לגבי החוק, ניתן למצוא באתר המשרד להגנת הסביבה –

<http://www.sviva.gov.il/SUBJECTSENV/PESTCONTROL/EXTERMINATORS/Pages/default.aspx>